

Lenka Vojnová
Surrealismus a román
Bakalářská práce
FFUK 2012
Oponentský posudek

Autorka bakalářské práce se zabývá vztahem představitelů surrealistického hnutí k románovému žánru. Opírá se především o negativní závěry Bretonovy (*Nadja*, *Manifest surrealismu*) a Aragonovy.

Konstatuje podle očekávání, že na rozdíl od poezie surrealističtí představitelé vůči románu v jeho tradiční podobě pochopení nenalézají, neboť tato forma je údajně vnímána „jako něco vymyšleného, uměle vykonstruovaného“, jak je řečeno v předmluvě práce (str. 7).

Přesto autorka dosvědčuje, že surrealistické romány existují (byť jsou označovány spíše jako „*récits*“). Jednotlivé analýzy jsou rozčleněny do dvou skupin, na „surrealistický román u bývalých členů skupiny“ (Aragon, Limbour, Queneau) a na romány autorů „stýkajících se s Bretonovou skupinou nebo zabývajících se surrealismem“ (Leiris, Gracq, Fourré, Hardellet, Pieyre de Mandiargues). Jde vždy jedno dílo od jednoho autora.

V abstraktu a ostatně i celém textu Lenka Vojnová uvádí, že „klasické realistické vyprávění bylo odsouzeno v nejdůležitějších surrealistických teoretických textech“ a tento protiklad surrealismu a tzv. „klasického realistického“ románu je východiskem následných analýz. Pojmy „klasický“ a „realistický“ jsou používány jako rovnocenné a v dosti obecném významu, nikoli ve smyslu uměleckého směru nebo konkrétní literární školy, jež by byla vymezena historicky a svou specifickou poetikou. Adjektiva „klasický“ je patrně používáno ve významu „tradiční“.

Přesto Bretonův vztah ke klasicismu je hlubší, než by se mohlo na první pohled zdát. Odkazují například na závěrečnou pasáž Bretonova „románu“ *Nadja* (úvazovek je zde užito s ohledem na autorčin výklad).

Práce vykazuje určité formální nedostatky, zejména na stylistické úrovni, případně jisté logické nedůslednosti.

Zde uvádím jejich stručný výčet:

Na s.7: alternativa *k něčemu?* (alternativa označuje správně dvě možnosti).

Důsledné používání spojky *ale* na druhém místě ve větě.

Místy se autorka vyjadřuje stylem na pokraji nekorektností : „hned skoro na začátku“ (s.9 aj.) v krátkých na sebe příliš nenavazujících větách.

Bretonova provokativní prohlášení má autorka tendenci brát jako seriózní názor v prvním plánu, bez kritického odstupu.

Není vždy zcela patrný přechod mezi parafrází a vlastním názorem: (s.9) „klasický realismus je lživý a neobjektivní“.

Na s.10 autorka píše, že „klasičtí autoři jsou nadále pranýřováni za uplatňování kauzality, okolnosti si vymýšlejí zbytečně zvláštní a nepravděpodobné“. Nabízí se otázka: není právě znakem a podstatou surrealistického přesvědčení odmítání pravděpodobnosti? Nebo jde o vyšší pravděpodobnost? Dodejme, že *příčinnost* a *okolnosti* jsou dvě různé věci.

Jednotlivé odstavce jako by někdy na sebe nenavazovaly. K tomuto dojmu přispívá skutečnost, že jsou důsledně oddělovány mezerou.

Styl práce se vyznačuje souřadným přidružováním: i, a, také, dále, nebo (ve smyslu a: s. 15, 3. odst.). Tento závěr platí rovněž o syntaxi (např. s.18 dole), jinde se objevují výrazy typu „také v neposlední řadě“ (s. 22).

Na s.10: formulace „Autoři románů také primitivně schematizují postavu, nejsou příliš předvídaví v lidském chování. Starají se pouze o průměrnost“ atd. Není zjevné, zde jde parafrázi Bretona nebo o vlastní závěr.

Na s.10: soudy o realismu jsou poněkud zjednodušené: „Ačkoli by měl realismus zobrazovat realitu, postavy nejednají reálně, ani logicky“.

Na s.11 aj. jsme stále na úrovni odmítání, odsuzování: náhradním řešením má být „faux roman“.

Na s.11: „daleko sarkastičtější tón“: slovo sarkasmus je samo o sobě silné, označuje vyšší stupeň ironie.

Na s.11: „Francouzi nemají rádi“, „lidé si příliš zvykli“ To jsou paušální, kategorické soudy. Kteří Francouzi? Kteří lidé?

Na s.11: „náhoda vede k opravdovosti“ – vysvětlit tento soud

Na s.13: „neznamená neuspořádanost (...) je tomu právě naopak“ Co je naopak? Tedy znamená neuspořádanost? Znamená uspořádanost? Neznamená uspořádanost? Apod.

Na s.13 aj.: citace v češtině s francouzským překladem pod čarou, ačkoli jinde je tomu naopak: nedůslednost.

Na s.14 citován Aragon s vrocením 1969: avšak to už se dávno se surrealismem rozešel.

Citován převážně jeden pramen: Chenieux-Gendron (jinde ostatně v přechýlené podobě). Sekundární literatura je nesporně bohatší.

Na s.17-18: „vyprávěcí“ historický přezens je podle mého názoru nepatřičný.

Na s.18: Chenieux-Gendronová „spekuluje“ - to „uvažuje“?

Na s.22: Raymond: má být Queneau

Na s.22: od 3.odst. všechno v přítomném čase, dokonce i budoucnost

Na s.22: vyvolávání duše (správně: ducha)

Na s.23: slovo „mediumita“ opravdu existuje?

Text je poznamenán stylistickou ledabylostí: „máme pohled“ (24), „staví se vzhledem k surrealismu do opozice“ (26), „se mísí nadpřirozeno ... a irealitu“, „mluví o mrakodrapu představující pesimismus“ (27), „každopádně Aurora není klasickým románem“ (28), „máme tři postavy“ (30), „zasebevraždit se“ (30) atd. apod.

Stylistická neobratnost je kompenzována zbytečným užíváním cizích slov: „Jeho destinace je signifikantní.“ (s. 23).

Chyby v přepisu francouzštiny, jakkoli nepříliš četné (s.24 vaste ondes).

Paraselsovi m. Paracelsovi (s.27).

Na s.29: „nekonečná přeměna dekoru“ – nejasné, asi míněny kulisy.

Na s.29: nesprávné používání spojky „ale“ na druhém místě ve větě, viz výše. Na uvedené straně se tento jev vyskytuje čtyřikrát v jednom odstavci.

Na s.32: „noc je prezentována“ – chudý slovník, absence významových sloves, chatrná větná skladba (platí obecně).

Na s.34: *époux* není snoubence nýbrž manžel.

Na s.35: poslední odstavec: patrně formulováno ve spěchu.

Na s.36: penzión paní Vauquerové se nenalézá na předměstí, nýbrž jde o „pension bourgeoise établie rue Neuve-Sainte-Genève“, dnešní rue Tournefort.

Na s.36: „maman“ není „matka“, nýbrž „maminka“ nebo „máma“

s.38: Mandiargues: *Motorka*: proč právě tomuto románu je věnováno relativně více prostoru? (38-41)

s.40: nesprávné použití dnes módního výrazu „potažmo“

Závěrem

Závěr práce je spíše opakováním (shrnutím) tezí práce, nikoli zobecněním. Autorka se vyjadřuje formou krátkých nepřilíš sourodých telegrafických vět.

Odmítání románu je dosti paušální, snad až na poslední dva odstavce, jež v náznaku hovoří o proměně románového žánru.

V práci se vyskytuje příliš stylistických a typografických chyb na poměrně krátký text (43 stran českého textu s vynechanými řádky mezi odstavci) .

Konstatuji absenci kritického odstupu: surrealismus je v práci přijat jako vyřízená, nezpochybnitelná záležitost, jako platná doktrína.

Není zcela patrné, co je na analyzovaných románech surrealistického.

Téma práce je zvoleno náležitě, jako otázka po vztahu surrealistického hnutí a románového žánru.

Doporučuji k obhajobě, navrhuji klasifikaci „velmi dobře“.

Aleš Pohorský
V Praze 19.6.2012